

VPRAŠANJA RAZVOJ ZGODOVINSKIH DEŽEL IN SLOVENCİ

1. NASELITEV SLOVANOV V VZHODNO ALPSKI PROSTOR

V katerem st. poteka naselitveni val Slovanov v alpski prostor in iz katerih smeri (glej u čbenik in slike 134) – katere kraje so najgosteje poselili? Kako je potekal stik s saroselci, katere obrti so izvajali, kako so kmetovali?

2. KARANTANIJA

Samova plemeska zveza – 623-658, zakaj pride do nje, zakaj propade, kdo je bil Samo, kaj je obsegala ta zveza? Knježevina Karantanija – sr. 7.do sr. 8. St, kje je sedež, kaj so atributi ustoličevanja – knežji kamen, vojvodski prestol, kdo je prvi knez, kateri so še drugi, kdo je zadnji? Kako je sestavljena karantanska družba? Kdo so kosezi? Kaj počnejo, kako končajo? Kaj se imenuje danes po njih? Kdo so bili patriarhalni sužnji? Kako poteka obred ustoličevanja? Kateri aneriški predsednik ga je opisal v ameriški ustavi? Kaj mu je bilo pri tem tako zelo všeč? Kako se imenuje manj znana a podobna državna tvorba s sedežem ob Savi – Kranj? Od kod dobi ime?

3. POKRISTJANJEVANJE VZHODNO ALPSKIH SLOVANOV OBLAST PRIHAJA Z ZAHODA

Kako in kdaj pridejo Karantanci pod Frankovsko oblast? Bavarci i zvajajo pokristjanjevanje po dveh metodah – kakšna je irska metoda? Kateri škof je tu prisoten?

Kakšna je frankovska metoda?

Kako poteka meja med pokristjanjevanjem iz Salzburga in Ogleja - kdaj, kdo to mejo določi in do kdaj traja takšna razmejitev?

Kaj so Brižinski spomeniki – nastanek, kje so shranjeni, pisava, pergament, vsebina? Kakšno metodo opisuje Prešeren v Krstu pri Savici? Opiši zgodovinsko ozadje Krsta pri Savici ?

Po priključitvi uporu Ljudevita Posavskega izgubijo samostojnost (818) – kakšna tvorba je Spodnja Panonija – kako se konča? V Spodnji Panoniji širita krščanstvo nisionarja Konstantin in Ciril; kaj je njuno delo? Kako končata?

4. ALPSKI SLOVANI IN RIMSKO – NEMŠKO CESARSTVO

Kdo prevzame oblast nad Panonijo, Karantanijo in Karniolo v 9. St? Kdo prevzame oblast v Karantaniji? Predstavlja začetek fevdalizma

Katero ljudstvo predstavlja do 10. St. nevarnost za naš poselitveni prostor? Kdaj in kdo jih dokončno uniči?

Katere mejne krajine nastanejo v 10. St. in kakšen je njihov pomen? Kako se imenuje dežela, ki poveže te pokrajine v 11. St?

Kdo so bili zemljiški gospodje na slovenskem (posvetni in cerkveni – Freisinški , Ptujski, Brixenški, Eppenstein, Traunagu, Andechi, Traungau)?Kako je organizirana njihova uprava, katere naloge opravljajo, kaj se zgodi z njimi v poznem srednjem veku?

Kolonizacija – poznamo 4 faze

1. Poseljevanje antičnih ozemlj 6.st-9.st
2. Notranja kolonizacija poseljevanje zemljišč po rečnih tokovih navzgor, poseljevanje z domačim prebivalstvom in zunanja kolonizacija – poseljevanje s tujim prebivalstvom pripeljanim od drugot – germanizacija, nemški otoki Sorško polje, Apaško polje, Dravsko polje 10-12. st
3. Višinska kolonizacija (celki, novaki, novine, Pohorje, Mežiška dolina, Kočevje – tudi Nemci 13. Do 15. st
4. Neagrarna kolonizacija – uskoki, fužinsrstvo, rudarstvo, po 15. st

5. DEŽELA KOT DOMOVINA

Katere dežele se vzpostavijo na slovenskem območju in kje imajo sedež (Koroška, Kranjska – kaj obsega, Štajerska – obseg, glavna mesta, Goriška, - domovina teh dežel je Rimsko nemško cesarstvo, kam spada Istra, kam Premurje). Kdo izvaja oblast v imenu cesarja? Kakšno oblast izvaja deželni knez? Kdo so deželni knezi po 16. St? Kdo sestavlja deželni zbor? Primerjaj deželno in domovinsko zavest, kdaj se šele vzpostavi domovinska zavest Valvasor- opisuje Kranjsko sam je Nemec, piše v nemščini?

6. PLEMIŠKE RODBINE NA SLOVENSKEM IN OBLIKOVANJE DINASTIČNIH OZEMELJ

Naštej plemiške rodbina na slovenskem in kje se uveljavijo? Kako se v boj za rodbine vplete Otokar Premisyl in Rudolf Habsburški?

Opiši Goriške Grofe – kdaj se pojavijo, kje imajo posest, kdo ponjihovem izumrtju prevzame njihovo posest? Kdo je najpomembnejši predstavnik?

Celjski grofi – kje imajo sedež, na kakšen način pridobivajo posesest, Kdaj se je začel njihov strm vzpon? Kdo je bil Herman II? Njegova otroka sta Friderik II. in hči Barbara. Opiši zgodbo s Friderikom. S kom se poroči Barbara – ta doseže najvišji naziv, kakšen? Kdo je zadnji Celjan? Kdaj, kako in zakaj umre?Kdo prevzame celjsko posest? Kako so se to domenili?

7. SREDNJEVEŠKA MESTA NA SLOVENSKEM

Mesta v notranjosti – kaj imajo, kje nastajajo, kdo jih ustanavlja, kakšne so mestne pravice, katera gospodarska dejavnost se razvija, kaj so cehi, kakšna je mestna uprava (mestni sodnik, mestni svet), v kateri pokrajini so najstarejša mesta, katera mesta so najmlajša po nastanku in zakaj (Turki), kaj je razlika med meščani in svobodnjaki, kateri sloj ljudi po nrodnosti ni priljubljen (Judi, zakaj)

Mesta na obali – imajo drugačno tradicijo , kako nastanejo, kakšna je njihova gospodarska dejavnost, kaj predstavlja gospodarsko celoto, kaj je komuna, kdo so koloni, kaj je statut, kaj je komunalni svet, zakaj mesta prosijo Benetke za zaščito? Kako se kaže to v arhitekturi mest, kakšen je vpliv Benetk na

slov. oblana mesta? Zakaj je Trst izjema, kaj je omogočilo njegov hiter razvoj? S čim se ukvarjajo posamezna mesta in kaj dajejo Benetkam kot davek za zaščito? Ogledali smo si Piran – povej nekaj o njem (sol, kje so jo gojili, kaj so dajali v zakup Benetkam Izolani?)

8. SREDNJEVEŠKA KULTURNA DEJAVNOST NA SLOVENSKEM

Iz česa izdelujejo papir? Kateri so jeziki sporazumevanja v tedanjem slo. kulturnem okolju? Kdo je bil Ulrich Lichensteinski – njegovo delo? Kaj so značilnosti romskega in kaj gotskega sloga, primeri? Kaj je freska? Opiši fresko svete nedelje in mrtvaški ples v Hrastovljah? Kakšna je vloga samostanov v srednjem veku? Kateri so najstarejši samostani na slovenskem? Kdo je ustanovil kartuzijo Pleterje in zakaj?

9. 10. TURŠKI VPADI, NORTRANJA AVSTRIJA, VOJNA KRAJINA

Kdaj je čas Turških vpadov na slovensko ozemlje? Kako Turki nameravajo osvojiti slov. ozemlje – ustrahovanje, plenjenje, osvojitve) kako se brani grajska gospoda pred Turki? Kako se branijo meščani? Katera mesta dobijo mestne pravice, kaj jim s tem omogočajo? Kako reformirajo vojsko? Kako se brani preprosto kmečkoprebivalstvo? Kaj so tabori, kaj je črna vojska? V katerih smereh prodirajo Turki na slovensko ozemlje? Kaj je Vojna krajina? Kje poteka? Kdo so uskoki, kaj je njihova naloga? Kateri je najboljši uspešni sultan, ki je napadal Dunaj? Katere dežele tvorijo Notranjo Avstrijo? Kako so povezani turški vpadi in protestantizem? Kakšne so posledice Turkov danes na slovenskem prostoru?

11. KMEČKI UPORI

Kakšen sloj prebivalstva so gruntarji, bajtarji, kajžarji, gostači? Kaj so vzroki za kmečke upore na slovenskem? Kadaj se pojavijo?

Koroški kmečki upor – kdaj je, vzroki, kako se konča?

Vseslovenski kmečki upor 1515 – kje se razširi, koliko je udeležencev, vzroki, koga prosijo za pomoč, kako se upor konča, kaj je ostalo kot spomin na kmečke upore – le vkup le vkup uboga gmajna, kaj je to?

Hrvaško slovenski kmečki upor – kje se razširi, koliko traja, vzroki, koliko časa traja, udeleženci, kaj je posebnost – organizacija, cilji, kaj kmetje zahtevajo, kako se upor konča, kdo so znanji voditelji in kako končajo? V kaj se povezujejo kmetje?

Tolminski kmečki upor – vzrok, povod, posebnost, kam se razširi, zatrtje, posledice? Kaj je v spomin na ta upor danes na tolminskem? Proti čemu ljudje danes protestirajo na ulicah?

12. REFORMACIJA NA SLOVENSKEM

Kdo je nosilec idej reformacije na slovenskem? Katera dva škofa sta vplivala na Trubarjev razvoj protestantske miselnosti? Kateri katoliški škof mu je najbolj nasprotoval? Kam je bil izgnan? Kaj so njegova dela Cerkevna ordninga, Katekizem, Abecednik? Kaj je pomenila za Slovence Bruška verska pomiritev? Kdo so slovenski reformatorji in njihova dela (Bohorič, Megiser, Mandelc, Krelj, Dalmatin). Katerega dela SLO etničnega ozemlja reformacija ni zajela in zakaj? Kje se je obdržala še do danes? Kateri je dela prosti dan v SLO v spomin na reformacijo? Kakšne so protestantske cerkve v primerjavi s katoliškimi?

13. PROTIREFORMACIJA IN SLOVENC

Kaj je pojem rekatolizacija? Kako so to izvajali? Kakšen red so jezuiti – kdo je njihov ustanovitelj ali poznaš kakšnega jezuita danes? S čim so želeli ponovno približati katoliško vero ljudem? Na kakšen način so preganjali protestante? Kaj je misionarjenje? Kdo je bil na slovenskem glavni protireformator? Kaj so značilnosti baroka? Zakaj je barok poripomogel k rekatolizaciji ljudstva?kako se imenuje prva javna knjižnica v Lj?

14. REFORME MARIJE TEREZIJE IN JOŽEFA II. IN NJIHOV VPLIV NA ŽIVLJENJE SLOVENCEV

Kaj so značilnosti rezsvetljenih absolutistov? Navedi 4 primere vladarjev in njihove države. Kaj je pragmatična sankcija? Kakšna vladarica je bila Marija Terezija (MT) kot prva ženska na habsburškem prestolu? Upravne reforme – kako je centralizirala oblast, v kakšne upravne enote je združila slovenske pokrajine, kaj je kataster, zakaj je pomemben, v kakšnem merilu je napisan, ali je to še danes uporabno, kje dobimo danes izpis iz katasterske knjige?

Gospodarske reforme – HBM (Habsburška monarija) je bila gospodarsko usmerjena v fiziokratizem – kako je Marija T. podpirala merkantilizem?

Kmečke reforme – kaj je robotniški patent, kaj je nevoljništvo? Zakaj je bila zmanjšana tlaka za kmeta tako pomembna? Katere nove kulture je uvajala in kakšen nov način kmetovanja?Kdo je bil učitelj čebelarstva na dunajski šoli, kaj so naredili, da bi izsušili Ljubljansko barje in zakaj? Zakaj danes mokrišč ne izsušujemo več?

Vojaška reforma – kdo je služil vojaščino, kdo je bil tega oproščen? Kaj so ljudje počeli, da bi se izognili služenju vojske? Zakaj je podložnik pomemben?

Šolska reforma – kako je potekal razvoj splošnega šolstva na slovenskem pred reformo MT (srednji vek, protestantizem, protireformacija, MT) Kaj je bila posebnost uvajanja splošne šolske obveznosti? Kakšne šole so poznali? V kateri slovenski pokrajini jih je bilo največ?

Cerkvene reforme – ali so dopustili versko svobodo ali so jo omejevali le na katoliško vero? Kaj je tolerančni patent? Ali so uvajali nove samostane ali so jih ukinjali? S čim so se samostani poleg molitve še ukavljali?